

znanstveni prikaz, prilagoden i široj publici. Upravo zato, a uzevši u obzir istaknutu važnost Pimejaca i osobitu spremu autora ove ekspedicije, preporučam ovu knjigu svima.

Dr A. Gahs.

Die Märchen der Weltliteratur. Herausgegeben von Friedrich von der Leyen und Paul Zaunert. Verlegt bei Eugen Dietrichs, Jena. Dosada su izašle ove priče: germanske (u 7 svezaka), franceske, novogrčke, balkanske (iz Albanije, Bugarske, Srbije i Hrvatske), ruske, leton-litavske, indijske, buddhističke, kavkaske, fino-estonske, turske, arapske, egipatske, afričke, indijanske iz Južne Amerike, sjevero-američke i meksi-kanske, koreanske, kineske, malajske i oceanijske — svega skupa dakle 26 svezaka. Svaki svezak je sastavljen od stručnjaka specijalista na dotičnom području, a imade otprilike između 300 i 400 stranica maloga oktava, te u tekstu ili na koncu bilješke, u kojima su označeni izvori, navedena tumačenja i dodane paralele pojedinih priča. Svakako je to veoma vrijedna zbirka za sve, koji se bave isporođivanjem narodnoga blaga — pjesničkog, mitološkog i religijskog.

Dr A. Gahs.

Glavna skupština Hrv. Bogoslovske Akademije.

održana dne 24. siječnja 1928. u prostorijama dekanata bogoslovske fakulteta u Zagrebu.

U odsutnosti predsjednika HBA Msgra Dra Bulića, prvi potpredsjednik Dra. Fran Barac otvara skupštinu u 10½ sati ovim govorom:

»Kao zamjenik dičnoga predsjednika Msgra dra Frane Bulića čast mi je otvoriti i pozdraviti ovogodišnju glavnu skupštinu, te ponajprije izručiti pozdrave, što su ih poslali presvijetli gospodin biskup splitsko-makarski Kvirin Kl. Bonifačić i konzultor beogradske nadbiskupije O. Petar Vlašić. Msgr. Dr Fran Bulić poslao mi je ovo pismo, koje, dopustite, da Vam na jegovu želju pročitam. (U pismu pozdravlja Msgr. Dr Bulić skupštinu, želi joj u novoj formaciji razvoj i napredak i moli, da ga se riješi časti predsjednika).

»Gledom na drugi dio ovoga pisma časnoga predsjednika, kojim posebno moli, da ga oslobodimo predsjedništva, držim da skupština u sporazumu sa cijelim odborom ne će ni ljetos primiti do znanja demisiju predsjednika naprotiv da ćemo ga zamoliti, neka nam svojim velikim ugledom ostane na čelu i dalje kao izvanredni uzor golenoga naučnoga rada i neobične moralne veličine.

»Dopustite, gospodo, da se sada osvrnem na glavni predmet današnje naše skupštine — na sjedinjenje Staroslovenske Akademije u Krku i Leonova društva u Senju sa HBA. Prema načelnom ovlaštenju, dobivenom na prošlogodišnjoj glavnoj skupštini, Odbor je HBA gotovo kroz čitavu

godinu 1927. dopisivao, pregovarao i raspravljao o modalitetima sjedinjenja. Kad su napokon bili ispunjeni svi potrebni uslovi, Odbor je HBA prihvatio sjedinjenje sa Staroslov. Akademijom u Krku i Leonovim društvom u Senju. Meni je čast, da skupštini predložim, neka bi i skupština HBA. sankcionirala i proglasila ovo sjedinjenje.

Jezgra sjedinjenja jest u ovom: Staroslov. Akademija i Leonovo društvo čine u buduće sa HBA jednu cjelinu, potpuno jedno društvo sa istim ciljem (§ 1.) »gajiti bogoslovsku znanost i sve pomoćne struke«. Jedan im je društveni imetak, jedni članovi, jednaka prava i dužnosti članova, jedna uprava, jedan odbor. Zato staroslovenska Akademija i Leonovo društvo prihvaćaju Pravila Hrv. Bog. Akademije u cijelosti. Ali HBA stupa s ovim sjedinjenjem sa srodnim dojakošnjim društvima — kako izvrsno opaža g. predsjednik Msgr. Bulić u svom pismu — »u novu, širu, plodniju fazu svoga života«. Dok su se članovi HBA dojako većinom zanimali za teološki znanstveni rad, makar su se živo isticali i neki jaki, ugledni i neumorni radnici na filozofskom i etnološkom polju: od sada otvara se mogućnost, da se radnici HBA napose i naročito razvijaju u zadaćama, što ih je dosele vršila »Staroslovenska Akademija« i »Leonovo društvo«. Zato je potrebno, da se prema § 7. naših pravila u krilu HBA osnuje i organizira pored općega bogoslovskega odsjeka i zasebni staroslovenski i zasebni filozofski odsjek. Svaki odsjek treba da je u svom radu samostalan sa svojim naročitim pročelnikom i tajnikom. Ovima je zadaća, da prikupe dojakošnje radnike Staroslovenske Akademije i Leonovoga društva, kojima mora da ostane u HBA haran spomen. Pored toga treba da nadu i novih radnika s kojima će razvijati i pospješivati djelovanje dojakošnjih svojih društava. Po duhu pravila HBA. § 6. može Odbor da se popunjava opcijom između radnih članova. Odbor predlaže danas skupštini, da se odmah popuni sa pročelnicima i tajnicima triju odsjeka HBA., dok će skupština za dvije godine, iza izminuća ovog perioda Odborova, redovno birati u Odbor i pročelnike i tajnike svojih triju sekcija. Predsjedništvo ostaje, naravno jedno, jer sve tri sekcije čine jedno jedinstveno društvo HBA. Novčana sredstva, što ih ima do danas HBA, umnožavaju se imovinom Staroslovenske Akademije i Leonovoga društva tako, da ta imovina nosi za trajnu spomen naslov: »Zaklada Staroslov. Akademije« odnosno »Zaklada Leonovoga društva«. Kamate ovih zaklada valja da se troše u prvom redu za novo osnovane odsjeke staroslovenski i filozofski. Ali, jer te kamate ne će dostajati poradi malene glavnice, Odbor će HBA. prema potrebi doznačivati ovim odsjecima nužni novac, da uz svoje kamate uzmognu pokrivati izdatke potrebne, da se stigne cilj HBA.

»Odlična gospodo! Iz ovoga kratkoga nacrtu očito je, da je HBA s ovim sjedinjenjem sa Starosl. Akademijom i Leonovim društvom u ovoj godini izvršila znameniti zadatak, što joj ga nameću pravila § 2. točka c): »organizovati naučni rad u pojedinim vrstama bogoslovske znanosti«, uzevši dakako »bogoslovsku znanost« u širem znamenovanju te riječi. S ovim djelom počinje doista organizacija rada HBA. Raštrkane naučne snage hrvatskoga svećenstva sjedinjuje se u našem društvu i pristupaju

k osnovici napredovanja — k podjeli rada. Književni radnici naši počinju shvatiti potrebe vremena i pristupaju k unifikaciji svojih sila. Tu će da specificiraju svoje zadaće i da, razvrstavanjem mnogostrukih savremenih dužnosti, složnim energijama izoravaju široko polje teoloških i filozofskih disciplina u hrvatskom jeziku. Naročito da izučavanjem liturgičke staroslovenštine čuvaju taj sveti amanet, nama od tisućljetnih predaka naših kao svetinja predan. S ovim činom sjedinjenja dobiva HBA snažan moralni i akcioni temelj. Što raštrkani pojedinci i tri naša zasebna društva nisu mogla da potpuno stignu, moći će stići HBA ojačana i osvježena pristupom tolikih pojedinaca ovih društava. Organizirani rad intelektualnih skupina osigurava ugled, snagu, trajnu uspješnost i plodovitost djelovanja i manje nadarenih pojedinaca i manje jakih energija. Tako raste nesamo spoljašnji ugled dojakošnjih naših društava u jedinstvenoj HBA, već se množa i unutrašnja snaga i volja slabijih pojedinaca. Naši naučni radnici nisu više raštrkani i pocijepani, već povezani u jednom kolu, da jedan drugoga potiče, pridiže i pripomaže u požrtvovnom njegovom književnom radu.

»Uvjeren sam, da je u kronici HBA ovo djelo najznamenitije iza samoga osnivanja HBA. Zato mi je dužnost, da za pozniju spomen pribilježim, kako su, pored požrtvovnosti Staroslavenske Akademije u Krku i Leonova društva u Senju, zaslužni za ovo djelo i presvijetla i prečasná gospoda Ordinariji krčki i senjski, koji su svojom dalekovidnošću i svojim blagoslovom popratili i pripomogli ovom ujedinjenju. Zapisnici sjednica HBA svjedoče, da se i naš Odbor držao na visini za visokim zajedničkim ciljem: i svojom susretljivošću i svojom predanošću.

»Dopustite, odlična gospoda, da kažem, kao ipak s ovim ujedinjenjem nije postignuto sve. Ovo su istom osnovice, na kojima treba da se dalje radi. Sad treba da se izgrade i ostali nužni uslovi. Po današnjoj golemosti teoloških i filozofskih disciplina, ne može nitko da bude svestran, a dubok. Samo u jednoj struci, često samo u jednom pitanju moguće je doseći neku savršenost, neku priznanje i neku općenu korist. Zato treba da se naši književni radnici, gdje god ima Hrvata, rješe, u kojem odsjeku HBA žele da saraduju, čemu hoće da se naročito posvete. Ovu svoju odluku neka jave HBA., da ih uvrsti u njihov odsjek. Kad je ta razdioba gotova — za nju treba da skrbe pročelnici odsjekâ — valjalo bi, da svaki odsjek za sebe porazdijeli rad između sebe prema sklonostima i dojakošnjem zanimanju svojih radnika. Pročelnik i tajnik ili barem povjerenik odsjeka brinuli bi brigu, da priberu ljude, da ih zainteresiraju za visoki cilj i da ih pomažu u njihovoj dobroj volji. Uzamjениčno savjetovanje, pripomoć i poticanje mogle bi možda već za ne predugo vrijeme da donese lijepih plodova i ubrzano upotpunjavanje naše bogoslovske i filozofske literature.

»Daljnji korak u koncentracionom radu HBA bio bi, kad bi i ugledne naše revije uzele u pretres pitanje: ne bi li se dalo i u pravcu izdavanja revija postići neka sistematika, specifikacija i organizacija literarnoga rada pod zaštitom HBA? To pitanje nije lako riješiti. Ne valja ga

forsirati. Ono treba da sazrijeva. Tu treba da imamo pred očima dva delikatna momenta: duh i ton redakcije, aktivnost poduzeća. Štoga se izdaje s naslovom HBA, mora da je izrađeno na naučnoj visini, onom akribijom, koja je uslov znanstvene radnje, a opet i onim otmjenim katoličkim duhom, koji odiše iz djela pravih Kristovih učenika. U drugu ruku mora HBA da bdije i nad tim, kako ne bi, poduzimanjem većeg broja posebnih izdanja i časopisa, koji sami ne pokrivaju svojih troškova, zapala u financijske kalamitete, koje bi mogle da podgrizu i samo postojanje HBA. Jer, nažalost, naše su glavnice još daleko od onoga kapitala, što ga želimo osnovati, i koji bi dostajao da podupire eventualno i neuspjele izdavačke pokušaje. Mi smijemo da žrtvujemo samo kamate od glavnica. Ostali trošak oko izdanja mora da se namiri kupovinom naših izdanja.

»Zato ponovno apeliramo i na katoličko svećenstvo i na katolički lajkat, da nas podupire naplatom naših izdanja i uclanjivanjem u HBA. Tko to čini, neka zna, da čini nesamo duhovno djelo milosrđa, već i plemenito patriotsko djelo, jer pomaže Hrvatu, da se katoličkim duhom prosvijetli. Bog dao, bilo nas na stotine i hiljade! — Time svršavam svoje poglede za ovu godinu.«

2. Tajnik dr. Aleksandar Gahs iznio je u svom izvještaju detalje rada i poslovanja HBA u godini 1927. Odbor je održao četiri sjednice, na kojima se među inim naročito raspravljalo o fuziji Staroslavenske Akademije u Krku i Leonevog Društva u Senju sa HBA.

»Bogoslovska Smotra« je redovito izlazila, u nastojanju, da odgovori i znanstvenoj visini i praktičnoj potrebi. Kako ona ima da bude glasilo svih odsjeka HBA, stavljen joj je podnaslov: »Glasilo Hrvatske Bogoslovske Akademije.«

U prošloj godini izdala je HBA ova zasebna izdanja:

O. Franjo Šanč, D. I., Sententia Aristotelis de compositione corporum in ordine physico et metaphysico. Ta je radnja štampana najprije u »Bogoslovskoj Smotri«, a onda izdana u zasebnim otiscima. (knjiga IX.)

Dr. Stjepan Zimmermann, Psihologija za srednje škole (knjiga VIII.). Kako je autor imao odobrenje »Prosvjetnoga Savjeta«, i kako je ova knjiga uistinu već rasprodana, to je HBA ovim izdanjem pripomogla, da se u današnjem kaosu srednjoškolskih knjiga mogao proširiti jedan veoma važan udžbenik, koji se odlikuje, kako su to ocjene istaknule, i jezgrovitim sadržajem i uspjelom metodom.

Dr. fra Julijan Jelenić, Povijest Crkve Kristove, III. svezak, Ta je knjiga upravo u štampi. (knjiga X.).

HBA imade već ponude i za izdavanje drugih knjiga, i to od Dra Antuna Sovića za prijevod Sv. Pisma St. Zavjeta i od Dra Dragutina Kniewaldza za I. dio Pastirskoga Bogoslovlja.

Popularno-znanstvena predavanja u Jeronimskoj dvorani održana su u g. 1927. od polovice siječnja do konca veljače svake srijede, a uspjeh je bio, relativno prema nekim drugim predavanjima u Zagrebu, povoljan.

Nadalje je održano jedno predavanje u ime HBA i u Varaždinu na poziv mjesnoga odbora Hrv. Katol. Narodnoga Saveza.

Dr. A. Sović imao je na bizantološkom kongresu u Beogradu referat »Über die Rekonstruktion des verloren gegangenen Hohenlied-Kommentars von Nilus Monachus aus den griechischen Catenen«, i to kao član HBA, koja mu je svojedobno omogućila, te je izdao nešto od ove svoje opsežne studije.

Prema ranijim zaključcima Odbora i prema odobrenju prošle glavne skupštine počelo se sa izdavanjem održanih popularno-znanstvenih predavanja. Izašla je prva brošura: »Krajiński čovjek i njegovi suvremenici. Najnovija otkrića o vjeri pračovjeka« od Dra A. Gahsa.

Za IV. korizmenu nedjelju 1927. poslao je Odbor svim Ordinarijatima zamolbu za održavanje »Dana kršćanske znanosti« u župama pojedinih djeceza. Iz dakovačke biskupije stigla je svota od 5.659 Dinara, sabrano u god. 1926.

Odbor je poslao Hrvatskom kulturnom društvu »Napredak« u Sarajevo na njegovu zamolbu po jedan primjerak posebnih izdanja HBA i starih godišta »Bogoslovske Smotrek«, u koliko je bilo od svega toga još na zalih, a i u buduće će mu list i izdanja redovito slati.

Izvještaj tajnika prima skupština na znanje.

3. Knjižničar dr. Dragutin Kniewald daje ovaj izvještaj:

Knjižnica HBA ima sada tri velika stalka za knjige. Sva su tri stalka puna. Ove su godine darovane HBA knjižnice pokojnih profesora Bujanovića i Palmieria. Zajedno s njima, te sa knjigama, koje se recenziraju u »Bogoslovskoj Smotri« i izvjesnim brojem naročito nabavljenih knjiga, broji sada knjižnica HBA preko 1.000 svezaka.

Časopisi su poredani u dva stalka, jedan za nove, a drugi za stara godišta. Nešto u zamjenu, a većinom uz pretplatu, stoji u knjižnici izloženo preko 50 časopisa. Ove je godine uvezano 70 komada ranijih godišta različitih časopisa.

Kad se uredi pitanje podesnih prostorija, biti će uredeni i katalozi, pa će se knjižnica HBA zajedno s knjižnicama novih Odsjeka s vremenom moći lakše i korisnije upotrebljavati.

Izvještaj knjižničara prima skupština na znanje.

4. Blagajnik dr. Andrija Živković daje o blagajničkom poslovanju te o stanju glavnica i blagajne u g. 1927. ovaj izvještaj:

Ukupni je primitak 42.988.17 Din., a ukupni izdatak 53.783.50 Din. Ukazuje se dakle preizdatak od 10.795.33 Din., koji je pokriven sa glavnim kamatama od prošle godine.

Nedirljive glavnice, u koje još nije uračunata »Zaklada Staroslovenske Akademije u Krku« niti »Zaklada Leonovog Društva u Senju«, — jer o prvoj (ca 23.000 Din.) još ne predleži HBA potpuni obračun, a za drugu (23.877.40 Din.) još nije sav novac upravljen na HBA — iznose 352.230 Din.

Odbivši od svote, što je daju kamati ovih glavnica, preizdatak od 10.795.33 Din., ostaje sa ostatkom iz prošle godine raspoloživi kapital u iznosu od 43.249.93 Din.

Dodavši toj svoti nedirjljive glavnice u iznosu od 352.230 Din., to faktični imetak HBA koncem g. 1927. iznosi 395.479.93 Dinara.

Izveštaj blagajnika prima skupština na znanje.

5. U ime nadzornoga odbora predlaže dr. Ivan Hulenčić, a skupština jednoglasno usvaja, da se blagajniku dru. Andriji Živkoviću i cijelom upravnom Odboru podijeli odrješnica, a g. blagajniku, da se napose izrazi priznanje i zahvala.

6. Zatim predsjedatelj skupštine iznosi prijedlog, da glavna skupština definitivno odobri, proglasi i provede *fuziju Staroslavenske Akademije u Krku i Leonovog Društva u Senju sa HBA u Zagrebu, te osnuje tri Odsjeka HBA.* u smislu njegovog izvještaja na početku skupštine, u kojem je izložio i obrazložio sporazum i novu organizaciju HBA, koja je u vezi sa fuzijom.

Skupština jednoglasno prihvaća i odobrava predloženu fuziju.

7. U vezi sa organizacijom triju Odsjeka unutar HBA predlaže predsjedatelj dr. Barac skupštini novi Poslovník t. j. dodatke i ispravke starom Poslovníku, kako ih je Odbor pretresao i prihvatio na svojoj sjednici od 23. I. o. g. Predsjedatelj čita ove dodatke i ispravke. Skupština prima novi poslovnik bez primjedbe.

Nakon toga predsjedatelj zahvaljuje prisutnima i zaključuje glavnu skupštinu.

Staroslovenski odsjek HBA. — Kyriale. — Naučne osnove prof.

I. Vajs. — Zamolili smo zaslužnoga urednika posljednjega izdanja glagoljskoga misala, da bi bio članom našoj HBA, kako je bio neumornim radnikom Staroslovenske Akademije u Krku. Prof. Vajs u svojem pismu od 3. ožujka t. g. obećaje nam svoju suradnju. Gledom Kyriala javlja nam, kako taj rukopis nije pripremio on, nego o. Anzelmo, benediktinac iz Emausa kraj Praga, i da bi ga ti odlični redovnici sami štampali, budući da ga trebaju za svoju liturgijsku porabu. Samostan u Emausu, utemeljen od prijatelja slovenskoga bogoslužja Karla IV. (god. 1347.), uživa poput drugih čeških svetišta osobitu povlasticu, da smije obavljati slovensko bogoslužje na glavne crkvene svetkovine u godini. Naš će odsjek i dalje voditi pregovore o štampanju Kyriala, koji je i za hrvatske krajeve toliko potreban.

U gornjem pismu prof. Vajs dao nam je uvid u bliže osnove svoje naučne radione.

S uspjehom svršio je izdanje slovenskoga misala prošle godine. To monumentalno djelo znači novi odsjek u povijesti slovenskoga bogoslužja.

I ako je temelj Vajsovom misalu onaj Parčićev od god. 1893., ipak uslijed prilika, u kojima je došlo do novoga izdanja (transkripcija u latinicu,

redakcija i ispravljanje liturgijskih tekstova), to Vajsov misal nosi vlastito obilježje.

U informativnom članku u »Sv. Ceciliji« (1927., str. 241.—244.) iznaša prof. Vajs potanji historijat, kako je došlo do ovoga misala i kojih se načela i metode držao uređujući njegov jezično-liturgijski tekst i prepisujući ga u latinska pismena. Parčičev misal u glavnom se jezično i tekstovno oslanja na vatikanski rukopis glagoljskoga misala iz XIV. stoljeća (codex Vaticanus illyr. 4.), a prof. Vajs dotjerujući jezik i tekst i prepisujući ga u latinicu, mnogo je slijedio poznati Novakov misal isto iz XIV. vijeka, čiji se rukopis čuva u dvorskoj, sada narodnoj biblioteci u Beču. Što se tiče transkripcije u latinicu nije mogao potpuno usvojiti (Miklošičeva) načela, što su ih Danilo i Bulić iznijeli u svojoj brošuri iz god. 1882., nego se više držao naputaka sada već pok. prof. V. Jagića.

Iz članka prof. Vajsa razabira se, da je osobito iz Dalmacije čuo prigovora svome izdanju. Ono što je DeLalle pisao u »Narodnoj Politici« (br. 12. VI. 1927.) ne može važiti kao stručna kritika. O tome nema sumnje, da je dragocjeno otkriće benediktinca Dra Mohlberga, kako su tako zvani kijevski listići prijevod nekih liturgijskih dijelova iz sakramentara Grgura Velikoga, jer sada znamo, da su se sv. Ćiril i Metodij, prevadajući latinsku liturgiju na slovenštinu, služili misnim knjigama rimske, a ne koje druge zapadne crkve (na pr. akvilejske), ali je posve neumjesno »žaliti«, što se ovi časnii liturgijski tekstovi nijesu unijeli u posljednje izdanje slovenskoga misala. Prof. Vajs imao je pripravitii slovenski tekst za rimski misal, kome su po propisima nadležne kongregacije Sv. Obreda tačno određeni formulari, njegovo izdanje je službeno, a ne neka historijsko-naučna publikacija.

Vajsov naučni rad, kako do sada, tako će i u buduće imati praktično-liturgijsku svrhu. Živo je nastojanje Sv. Stolice (komisija benediktinaca u Monte Cassinu), da bi se uspostavio literalno točni tekst Vulgate, kako je izišao iz pera sv. Jeronima, a tako da bi se kritično ustanovio i izvorni tekst novozavjetnih grčkih knjiga. Nauka će vremenom ostvariti ovaj ideal. Prof. Vajs analogno predstavlja slovenskoj nauci ciljem uspostaviti tekst slovenskih biblijskih i liturgijskih tekstova, kako su pisani rukom sv. slovenske braće. Njegova je živa želja fototipski izdati Assemanijevo evanđelje u dva sveska, pa kanj u prvom redu štampati tekst evanđelja sv. Mateja, koji bi se što više približavao izvorniku sv. Ćirila i Metoda. Već iz ovakove rasprave uvjeren je, da bi se vidjelo, kako su mnoga čtenja u najnovijem izdanju misala u jezičnom i kritičnom pogledu pravi biseri. Vrijednost pak najnovijega izdanja slovenskoga misala izvrsno bi osvjetlila rasprava o srodnosti Vatikanskoga i Novakova rukopisa s najstarijim glagoljskim spomenicima uopće. I na ovaj rad ozbiljno pomišlja prof. Vajs.

Preteče u ovom poslu bili su mu Rački i Brčić. On žali, da danas među Hrvatima nema na tom polju radnika. I mi to žalimo. **Dr. Ritig.**